

REDAKTEUREN REAGEREN

Henk Bakker, eindredakteur *IJsselmeerberichten*

Prozaïsche milieu-overpeinzingen rond het IJsselmeer

Aangezien mijn kindertijd is doorgebracht in het Noorden des lands, aangezien mijn familie in de Randstad woonde, aangezien bij ons "vakantie" samenviel met "familiebezoek" . . . aangezien dit alles was een treinreis tussen Drente en Zuid-Holland een jaarlijkse traditie èn een jaarlijks genoegen. Niet genoeg kon ik krijgen van de stations van Zwolle en Amersfoort, met hun imposante emplacements.

Zo maakte ik eens na zo'n innig genoten reis mijn opwachting bij een oudtante. Die vroeg, na te hebben vastgesteld dat ik zo gróót was geworden, of de reis mij wel was gekomen. Dat beaamde ik volgaarne, en ik legde de nadruk op Zwolle en Amersfoort. Alleen had ik me, zo zei ik erbij, wat verveeld op het tussenliggende trajekt. Dat was de Veluwe. Oudtantes reactie was een koude douche. "Maar jónge", riep zij uit, "de Veluwe, dat is toch prachtige natúúr!" Haar kordate toon sloot elke tegenspraak uit. Het gebeurde trouwens rond 1950, toen gezag wat groter werd geschreven dan nu. En uit ervaring wist ik dat de koekjeströmmel gauwer zou opengaan bij enige inschikkelijkheid mijnerzijds. Toch bleef het aan me knagen. Natuur à la de Veluwe was er in mijn Drentse dorp voldoende; dat was niets bijzonders. Spoorwegen waren wel bijzonder machtig interessant bovendien. Maar zo mocht een achtjarig jongetje het blijkbaar niet bekijken.

Oudtante ruste in vrede. Maar bij mijn latere omzwervingen in milieu-organisaties ben ik haar schim nog herhaaldelijk tegengekomen: in de vorm van lieden die "natuur" met een grote N schrijven en die een korponderende afkeer vertonen van steden, spoorwegen en andere zichtbare manifestaties van technisch vernuft. En net als bij die oudtante kost het me moeite weerwerk te leveren. De kontroverse is namelijk niet symmetrisch. Ik heb geen hekel aan de Veluwe of ander natuurgebied; ik wil er alleen geen religie van maken met bijbehorende zendingsdrang. Van de techniek trouwens

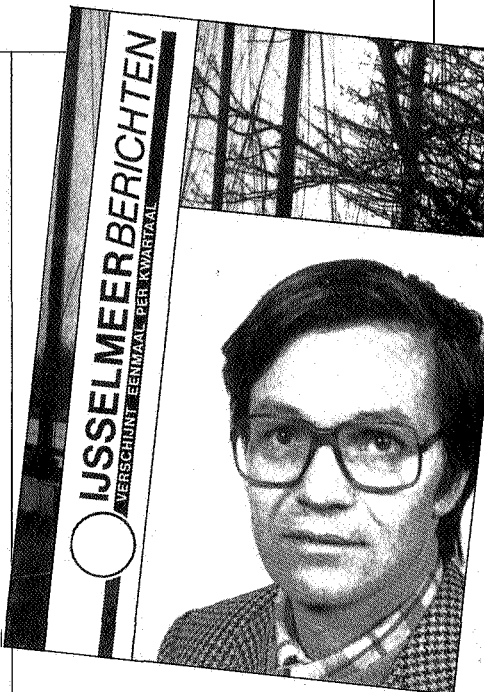
evenmin.

Misschien ligt het wel daaraan dat ik uiteindelijk ben blijven hangen in de Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer (VBIJ). Het IJsselmeer is tenslotte een uiterst prozaïsch milieu. Het leent zich slecht voor prachtige natúúr-exklamaties waarbij ogen verzaligd ten hemel worden geheven. Voor een vijandige opstelling jegens technisch vernuft leent het zich al helemaal niet, want daarmee zou de VBIJ haar eigen aktieobjekt verdraden. Het IJsselmeer is immers een rechtstreeks gevolg van een technische ingreep: de Afsluitdijk.

Het prozaïsche en "kunstmatige" karakter van het IJsselmeer-milieu merk je ook aan de wijze waarop de VBIJ naar buiten is getreden. Meestal zal een klub tot behoud van iets (Waddenzee, Naardermeer, Veluwe, noem maar op) de nadruk leggen op zijn geliefde objekt. Dat doet en deed de VBIJ ook, maar in andere dosering en volgorde. De specifieke milieuwwaarden van het IJsselmeer kwamen in VBIJ-publikaties verhoudingsgewijs laat aan de orde. Nog steeds bevat het blad *IJsselmeerberichten* (IJB), waarvan ik de eer heb eindredakteur te zijn, vrij veel artikelen over "externe" zaken: onderwerpen als landbouw, energie, bollen-teelt; in het verleden ook luchtvaart en verstedelijking.

Ongetwijfeld heeft die milieu-terughoudendheid te maken met het feit dat het IJsselmeer niet zo gemakkelijk als "milieu" is (h)erkend. Het was moeilijker om aan typische milieu-sentimenten te appellieren; als vanzelf kwam de nadruk gauw te liggen op praktische gebruikswaarden: visserij, waterrecreatie, drinkwatervoorziening. Maar het belangrijkste is dat dit prozaïsche IJsselmeer-milieu blootstaat aan een bedreiging die zijn weerga niet heeft: de geplande Markerwaardpolder. Die polder wordt geargumenteed en gelegitimeerd met landbouwbelangen en andere "aanspraken" (zo heet dat in VBIJ-jargon); vandaar die belangstelling voor externe zaken.

Het voordeel is dat de VBIJ mensen aan zich kan binden met een brede belangstelling, wars van demagogie en goedkope kreten en niet behept met IJsselmeer-bedrijfsblindheid en prachtige-natuur-mystiek. Keerzijde van de medaille is dat het voor

trouwe IJsselmeer-vriend(inn)en wel eens wat erg ingewikkeld en akademisch wordt. "Dat blad van ons is zo kleiig": plastisch kommentaar van een aktief VBIJ-lid op een IJB-nummer vol landbouw-ekonomie, waterstaat en blauwalgen. Het IJsselmeer is een door menselijk ingrijpen ontstaan milieu (terzijde: is dat bij "natuurlijke" milieus overigens anders?) dat wordt bedreigd door een Markerwaard, een ánder milieu dat door mensenhanden moet worden gevormd. Zo'n poldermilieu zal heus z'n kwaliteiten wel hebben, maar in Nederland zijn ze er allang. Van het IJsselmeer kan alleen maar áf. Een moeilijk milieu, dat IJsselmeer, geen milieu waar natuurminnende oudtantes warm voor lopen. Misschien wel juist daarom het behouden waard.